

Bilişsel Değerlendirme Sistemi (CAS)- 8 Yaş Çocuk Formu

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Bilişsel Değerlendirme Sistemi (CAS)- 8 Yaş Çocuk Formu*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=17903>

Özet

Bu akademik giriş, N. Gürpınar tarafından 2006 yılında gerçekleştirilen Bilişsel Değerlendirme Sistemi (CAS) ölçeğinin 8 yaş grubu Türk çocuklar için yapılan ön norm ve üstün zeka öğrencilerin bilişsel değerlendirilmesi çalışmasına dayanmaktadır. CAS, Aleksandr Luria'nın nöropsikolojik çalışmalarına ve Das, Naglieri ve Kirby tarafından geliştirilen PASS Teorisine (Planlama, Dikkat, E-zamanlı ve Ardıl İşleme) dayanan kapsamlı bir bilişsel değerlendirme araçtır. Bu özel uyarlama çalışması, ölçeğin Türkiye'deki 8 yaş grubu çocuk popülasyonuna uygunluğunu ve psikometrik özelliklerini incelemeyi amaçlamıştır.

Gürpınar'ın yüksek lisans tezi, 8 yaş grubu için ölçeğin kültürel ve dilsel adaptasyon süreçlerini içermekte olup, özellikle üstün zeka potansiyeli taşıyan öğrencilerin bilişsel profillerini standart zeka testlerinden farklı bir çerçevede analiz etmeye odaklanmıştır. Çalışma, CAS'ın Türk çocukların bilişsel işlevlerini değerlendirmede potansiyel bir araç olarak kullanılabilirliğini ortaya koyan öncü bir adım niteliindedir.

Anahtar Kelimeler

Bilişsel Değerlendirme Sistemi, CAS, PASS Teorisi, 8 yaş, Türk çocuklar, Bilişsel İşleme, Üstün Zeka, Uyarlama, Planlama, Dikkat.

Yazarlar

Orijinal Geliştiriciler: J. P. Das, Jack A. Naglieri, J. R. Kirby.

Türkçe Uyarlamayı Yapan: Neşe Gürpınar.

Amaç

Bilişsel Değerlendirme Sistemi (CAS)- 8 Yaş Çocuk Formu'nun temel amacı, 8 yaş grubu çocuklarda bilişsel yetenekleri geleneksel zeka testlerinin aksine, nöropsikolojik temellere dayanan dört temel bilişsel işlem (Planlama, Dikkat, E-zamanlı İşleme ve Ardıl İşleme) üzerinden değerlendirmektir.

Bu spesifik adaptasyon çalışmasının amacı, CAS'ın 8 yaş grubu Türk çocuklar üzerindeki ön norm çalışması yaparak, ölçeğin kültürel olarak geçerli ve güvenilir bir şekilde kullanılabilirliğini araştırmaktır. Ayrıca, üstün zeka öğrencilerin bilişsel profillerini belirleyerek, bu öğrencilere yönelik eğitim programlarının planlanmasına bilimsel bir temel sağlamaktır.

Yapı

CAS ölçeği, bilişsel süreçleri dört ana bileşene ayrılan PASS Teorisine dayanmaktadır:

Planlama (Planning): Bireyin problem çözme stratejilerini oluşturma, uygulama, izleme ve değerlendirme yeteneğini ölçer. Bu, amaçlı davranışlar ve öz-düzenlemenin temelini oluşturur.

Dikkat (Attention): Belirli bir süre boyunca seçici odaklanmayı sürdürme ve dikkat dağınıcılığı uyaranları göz ardı etme yeteneğini değerlendirir.

Ez zamanlı İşleme (Simultaneous Processing): Farklı bilgi parçalarını bütünleştirerek aralarındaki ilişkileri algılama ve bütünsel bir yapı oluşturma yeteneğini ölçer (Örn: Matrisler, şekil kopyalama).

Ardışık İşleme (Successive Processing): Bilgiyi belirli bir sırada, zincirleme bir biçimde işleme ve hatırlama yeteneğini değerlendirir (Örn: Sözcük dizilerini hatırlama).

Bu dört yapı, çocukların öğrenme güçlüklerinin, dikkat eksikliklerinin ve üstün bilişsel potansiyellerinin nöropsikolojik temellerini anlamak için kritik öneme sahiptir.

Geçerlik

Orijinal kaynakta spesifik geçerlik değerleri belirtilmemiş olsa da (Geçerlik: -), Gürpınar'ın (2006) yüksek lisans tezi, ölçeğin Türkiye koşullarında kullanılabilirliğini araştıran bir yüksek lisans tezi niteliindedir. CAS'ın orijinal formu, yapı geçerliliği, ölçüt bağımlı geçerliliği ve ayrırt edici geçerliliği destekleyen kapsamlı araştırmalara sahiptir. Adaptasyon çalışmalarında, genellikle iç tutarlılık analizleri ve faktör yapısının orijinal modele uygunluğu incelenerek yapı geçerliliği test edilir. Türk popülasyonunda 8 yaş grubu için geçerliliğin tam olarak kanıtlanabilmesi adına daha geniş çaplı norm ve geçerlik çalışmalarına ihtiyaç duyulmaktadır.

Güvenirlilik

Orijinal kaynakta güvenirlik değerleri de belirtilmemiştir (Güvenirlilik: -). Ancak, CAS'ın orijinal versiyonu genellikle yüksek düzeyde güvenirlik katsayıları sergiler (iç tutarlılık ve test-tekrar test güvenirliği). Gürpınar'ın ön norm çalışmasında, ölçeğin 8 yaş grubu Türk çocukları üzerindeki alt test ve genel puan güvenirliklerinin hesaplandığı varsayılmaktadır. Adaptasyon çalışmalarında, güvenilirliğin sağlanması, ölçeğin farklı kültürlerde tutarlı ölçümler yapabilmesi için esastır. Güvenirlik değerlerinin, özellikle alt testler düzeyinde, kabul edilebilir düzeyde olması, testin klinik ve eğitimel değerlendirmelerde kullanılabilirliği için zorunludur.

Faktör Analizi

CAS ölçeğinin teorik temeli olan PASS modeli, dört temel faktörün varlığını öngörür: Planlama, Dikkat, Ez zamanlı İşleme ve Ardışık İşleme. Ölçeğin Türkçe uyarlaması sırasında uygulanan faktör analizi (genellikle Doğrusal Faktör Analizi), elde edilen veri yapısının bu dört faktörlü teorik modele ne kadar uyduğunu test etmeyi amaçlar. Gürpınar'ın çalışmasında, 8 yaş

grubu örnekleminde yapılan analizlerin, CAS'ın temel dört faktör yapısını desteklediği ve bu bilişsel yapıların Türk popülasyonunda da geçerli olduğunu gösterdiği beklenir. Bu analizler, ölçeğin kültürel bağlamda yapısal eteğerliğini kanıtlamak için kritik öneme sahiptir.

Ölçüm Aracı

Test Çeşidi: Uyarlama ve Ön Norm Çalışması

Format: Bireysel Yönetilen Performans Testi

Mevcut Diller: Türkçe (Uyarlama) ve Orijinal İngilizce

Popülasyon Grubu: Çocuklar (Özelde üstün zeka potansiyeli taşıyanlar)

Yaş Grubu: 8 yaş

Popülasyon Detayları: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü tarafından yürütülen yüksek lisans tezi kapsamında belirlenen 8 yaş grubu çocuklar ve üstün zekalı öğrencilerden oluşan örneklem.

Test Metodolojisi: Bireysel olarak uygulanan, zaman sınırlı ve/veya puana dayalı bilişsel görevler dizisi. Dört ana PASS alanını ölçen çeşitli alt testlerden oluşur.

Anahtar Kelimeler

Bilişsel Değerlendirme, Nöropsikoloji, Zeka Testi, 8 Yaş Çocuk Formu, İstanbul Üniversitesi, Ön Norm, Planlama, Dikkat.

Yazarlar

Yazar ORCID Tanımlama: Bilinmiyor

Bağılı E-posta Adresleri: Bilinmiyor

Yazma Adresi: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Tez dönemi itibarıyla)

Şinler, Ücret ve Test Yılı

Bu çalışma, N. Gürpınar tarafından 2006 yılında yüksek lisans tezi olarak tamamlanmıştır. Ölçeğin kendisinin (CAS) ticari bir ürün olması nedeniyle, kullanım ve materyallerinin

çalışması telif haklarına tabidir ve yetkili yayıncıdan izin alınması gerektirir. Uyarılma çalışması için gerekli izinler orijinal yayıncılardan alınmalıdır.

Bu çalışmanın orijinal PDF dosyası aşağıdaki bağlantıdan indirilebilir:

[8-yas-turk-cocuklari-icin-cas-olcegi-toad.pdf](#)

Kaynaklar

Gürpınar, N. (2006). *Bilişsel Değerlendirme Sistemi'nin (CAS) 8 yaş grubu için ön norm çalışması ve üstün zekalı öğrencilerin bilişsel değerlendirilmesi* (Yüksek lisans tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Tez Bağlantısı: tez.yok.gov.tr (YÖK Ulusal Tez Merkezi).

Das, J. P., Naglieri, J. A., & Kirby, J. R. (1994). **Assessment of cognitive processes: The PASS theory of intelligence**. Needham Heights, MA: Allyn & Bacon. (Orijinal CAS teorik kaynağı).

Bilişsel Değerlendirme Sistemi (CAS)- 8 Yaş Çocuk Formu Maddeleri

ÖNEMLİ: Aşağıdaki ölçek maddeleri orijinal dilinde korunmalı ve hiçbir şekilde değiştirilmemelidir.

Ölçek maddeleri, orijinal kaynaktan açıkça belirtilmemiştir. CAS, alt testlerden oluşan bir batarya olduğu için maddeler yerine, uygulanan alt testler listelenmelidir (Ancak bu bilgi orijinal kaynaktan mevcut değildir). Maddeler yerine, ölçeğin genel yapısı gereği dört ana bilişsel işlem alanına ait alt testler uygulanmaktadır. Bu alt testler genellikle şunlardır:

Planlama Alt Testleri: Eyletirme Öğrenme, Planlı Bağlantılar, Şifeler Oluşturma.

Dikkat Alt Testleri: Şifeleri Saptama, Sayılar Saptama, Seçici Dikkat.

Ezamanlı İşleme Alt Testleri: Şekil Kopyalama, Sözel-Uzamsal İşlemler, Matrisler.

Ardışık İşleme Alt Testleri: Sözcük Dizisi, Cümle Tekrarı, Ses Sözcükleri.

Gürpınar'ın 8 yaş grubu için kullandığı formun spesifik alt test seçimi, tezin detaylarında mevcuttur.